

GESTALTNINGSPROGRAM HERTSÖHEDEN

2026.02.17

Uppdrag

Titel	Gestaltningsprogram Hertsöheden
Version	Granskningsversion
Diarienummer:	
Datum	2026.02.17
Planchef	Daniel Rova
Projektledare	Mia Ozoh

Medverkande

Arkitekt	Matilda Eriksson
Planarkitekt	Sigrid Segerström
Stadsarkitekt	Mia Persson
Landskapsarkitekt	Linnea Örtenvik och Viktor Wäppling
Trafikingenjör	Jimmy Bergkvist och Fredrik Bladfors
VA-ingenjör	Tommy Bergdahl
Exploateringsingenjör	Agnes Ljungbjörk
Studentmedarbetare	Simon Melin

Foton & illustrationer	Luleå kommun, om inget annat anges
------------------------	------------------------------------

Innehåll

ÖVERGRIPANDE

Inledning och syfte	4
Vision	5
Målbilder	6
Övergripande struktur	7

Gestaltning

Gator och stråk	8
Dagvatten	9
Grönstruktur	10
Naturreservat och friluftsliv	11
Byggnader	12
Gröna gårdar och friyta	13
Växt- och djurliv	14

Hållbarhet

Konstnärlig medverkan	15
Hållbart byggande	16

DETALJPLAN 1

Struktur	17
Vägar	18
Nattviolsgatan, kvartersgata	19
Tuvullsgatan, lokalgata	20
Salamander- och Paddstigen, villagata	21
Hertsöhedsvägen, huvudgata	22-24
Inre Långmyrvägen, infartsgata	25
Skogsparken	26
Lekyta för mindre barn	27
Sport och rörelselek	28
Dagvattenstråket	29
Skola, förskola och idrottshall	30
Förskola	31
Lamellhus och vårdboende	32
Punkthus	33
Radhus och stadsradhus	34
Villor och parhus	35
Mobilitetshus	36
Dagligvarubutik	37

- varför vi tar fram ett gestaltningsprogram

4

Vision Hertsöheden

"Hertsöheden utvecklas med ambition om varsamhet med naturen och maximal livskvalitet för människorna som bor här. Ett kontrasternas bostadsområde, en naturidyll i modern tappning.

Här finns plats för upptäcktsfärd i naturen, skidturf i spåret runt knuten, för nya idéer, delade intressen och levande ytor som skapar trygghet och gemenskap. Här bygger vi vidare på den gemenskap och det nytänkande som redan finns i stadsdelen.

Till dig som vill vara en del av framtidens bostadsområde – välkommen till Hertsöheden, en särskilt skön plats att leva och bo på.

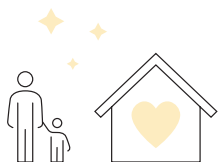

Illustration: Niklas Brandt, Brighnest

Målbilder

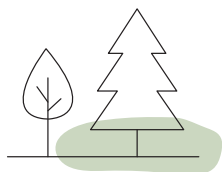
(från planprogrammet)

För hela Hertsöheden har ett planprogram tagits fram (beslutad 2023) som ger inriktning för den fortsatta planeringen och utvecklingen av Hertsöheden. I planprogrammet togs sex målbilder fram:

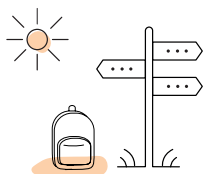
ATTRAKTIV LIVSMILJÖ

På Hertsöheden finns attraktiva bostadsområden för en bred målgrupp. Här samspelar arkitektur, form, design, konst och kulturarv för att bilda en miljö som är omsorgsfullt utformad. På Hertsöheden finns det där lilla extra som gör att man trivs både som boende och besökare.

NATUREN NÄRA

På Hertsöheden finns naturen runt knuten. Här värnas naturvärden och platsens naturliga förutsättningar som bidrar till biologisk mångfald. Här finns ekosystemtjänster som bidrar till livskvalitet och här är det lätt att leva ett ekologiskt hållbart stadsliv.

UT I SKOGEN

På Hertsöheden finns en port till naturreservatet med ett fantastiskt utbud av friluftsjaktiver. Här finns milslånga spår, leder och stigar som knyter ihop Hertsölandet och Ormberget. Här kan man vandra, paddla, fiska, springa, cykla och åka skidor eller skoter i naturskön miljö.

HÅLLBAR MOBILITET

På Hertsöheden är det enkelt och tryggt att röra sig i området, till resten av Hertsön och till andra stadsdelar. Gång- och cykelvägarna är gena och säkra. På buss-hållplatserna går turerna tätt och bilarna är lätta att dela på. Det är lätt att välja hållbara färdssätt som både ger bättre miljö och hälsa.

HELA HERTSÖN

Hertsöheden är en del av Hertsön och har stark social och strukturell koppling med Hertsöns alla delområden. Hertsöheden kompletterar det befintliga utbudet på Hertsön och bidrar till ökad livskvalitet genom inbjudande sociala mötesplatser och rekreativa områden som inbjuder till lek och rörelse för alla åldrar.

INNOVATIVA HERTSÖHEDEN

På Hertsöheden finns det plats för nytänkande. Här utvecklas och testas idéer inom många områden, så som energianvändning, dagvattenhantering, IT, mobilitet, återbruk, odling, delningsekonomi & byggemenskap, med hållbarhet som gemensam nämnare.

Övergripande struktur

(från planprogrammet)

Strukturen baseras på områdets naturliga förutsättningar utifrån vilka områden som bäst lämpar sig att bebyggas och vilka områden med naturvärden som bör bevaras. Att bevara områdena bidrar till områdets karaktär och invånarnas närhet till naturen. Området har delats in i bebyggelsestruktur och grönstruktur.

Delområde A

Zon mellan Hertsövägen och Avaviksvägen som knyter ihop Hertsöheden med övriga Hertsöns. Här planeras verksamheter och handel som kan kombineras med bostäder. Skog med högre rekreation- och naturvärden bevaras. Gång- och cykel-tunnlar ges särskild omsorg för att vara trygga.

Delområde B

Den tätaste delen av Hertsöheden med högre andel boende och en stadsmässig varierad karaktär. Flerbostadshus kan ha lokaler för verksamheter i markplan som tillsammans med bostädernas entréer mot gatan ger trygghet och ett aktivt gaturum. Ett naturområde med ett dagvattenstråk är en central mötesplats i området. Här finns karaktärsbyggnader som skola, sporthall, förskolor och eventuellt parkeringshus.

Delområde C

Området kan utformas enligt klusterprincipen, med olika karaktär och identitet som placeras inflikade i naturen, avskilda från varandra av gröna stråk. Områdena närmast myrmark och bäckmiljöer är extra känsliga, där bör man välja grundläggning som har liten påverkan på marken, till exempel byggnad på plintar och att trädäck eller att spänger anläggs för att skydda känslig mark från slitage.

Delområde D

Föreslås bebyggas med lägre exploateringsgrad. Detta område lämpar sig bra för olika typer av småhusbebyggelse.

Delområde E

Föreslås inrymma en blandning av småhus och flerfamiljshus. Här krävs varsamhet och anpassning då ytligt berg och myrmarker förekommer. Intill området ligger en bevarandevärda berghällar och tallskog som en tredje förskola kan byggas intill.

Delområde F

Här kan högre, tätare bebyggelse uppföras mellan trafikled och områdena D och E och på så sätt skapa skydd för buller.

Delområde G

Verksamhetsområde med närheten till industriparken med kontor och verkstäder.

Området har delats in i bebyggelsestruktur och grönstruktur.

Området har delats in i delområden A-G.

Befintlig grönstruktur med höga naturvärden på Hertsöheden.
Foto: Viveka Österman

Gestaltungsprinciper för trafik och gata

På Hertsöheden ska det vara enkelt och tryggt att röra sig och det ska vara enkelt att resa hållbart.

Gen, trygg och säker utformning av gång- och cykelnätet är en viktig förutsättning för att gång och cykel ska bli ett attraktivt färdssätt. Det ska även vara möjligt för barn att själva på ett tryggt och säkert sätt kunna ta sig via gång- och cykelnätet till sina målpunkter.

Gators utformning har stor påverkan på ett områdes karaktär. På Hertsöheden ska gaturummets utformning skapa trygghet för oskyddade trafikanter och främja ett lugnt trafiktempo.

På platser där det är möjligt ska den befintliga naturen med träd bevaras nära vägen för att stärka områdets karaktär av naturen nära inpå. Huvudgatans placering tar hänsyn till naturvärden och topologin i området vilket medför att väglinjen är lätt kurvad.

För att cykel ska vara ett attraktivt transportmedel är det viktigt att det finns säkra parkeringsutrymmen med hög kvalitet som är smidiga att använda. Det innebär att cykelparkeringar placeras i direkt anslutning till målpunkternas entré och i nära anslutning till cykelvägar. Cykelparkeringar bör ha tak, god belysning och snöröjas vintertid.

Bilparkeringarna påverkar också områdets karaktär. Markparkeringar med ett mindre antal platser smälter bättre in i landskapsbilden än större. Ett alternativ till traditionell markparkering är så kallade mobilitetshus som kombinerar bilparkering med andra tjänster. Mobilitetshus ska gestaltas med omsorg för att bidra till attraktivt område och en trygg gatumiljö.

Gatuparkering kombineras med trädplantering för ett grönare gaturum. Gator ska i så stor utsträckning som möjligt avvattnas till öppna gröna svackdiken för att uppnå en hållbar dagvattenhantering.

Ljuset och gatubelysningen ska upplevas som en självklar del av stadsrummet. En god ljussättning ska stärka Hertsöhedens olika karaktärer och skapa en levande och trygg miljö. Belysningsarmaturena är en del av den offentliga miljön och kan bidra till områdets naturnära identitet.

Busshållplatser är noder för hållbart resande. De kan genom sin gestaltning och funktion bidra till Hertsöhedens identitet som ett modernt bostadsområde kopplat till hållbarhet, natur och innovation.

På Hertsöheden finns det ofta en förgårdsmark mellan byggnad och gata. Den utgör en halvpri-

vat zon och kan avgränsas genom exempelvis en kantsten, ett avvikande material, ett staket eller häck. Förgårdsmarken får gärna ha växtlighet för att ge gatan ett mjukare och mer varierat uttryck. På förgårdsmarken ska människor kunna uppehålla sig en stund, möblering som bänkar och bord vid flerbostadshus och offentliga byggnader är positivt. Marken kan också rymma plats för cyklar och andra fordon.

Exempel på gång- och cykelväg där befintlig natur bevaras.

Mobilitetshus gestaltat med omsorg. Referensbil från Piteå kommun.

Exempel på belysning i park- och gårdsrum.

Trä i pergolor, paviljonger och cykeltak kan bidra till områdets identitet.

En häck skiljer förgårdsmarken från trottoaren.

Gestaltungsprinciper för dagvatten

Hertsöheden har många olika naturtyper och varierande hydrologiska förhållanden. Hanteringen av dagvatten från hårdgjorda ytor sker i största möjliga utsträckning genom öppna lösningar, såsom svackdiken och naturlig infiltration. Svackdiken skapar gynnsamma växtbäddar för gatuträd, och ytorna anläggs med ängsmark för att berika den biologiska mångfalden i gaturummet.

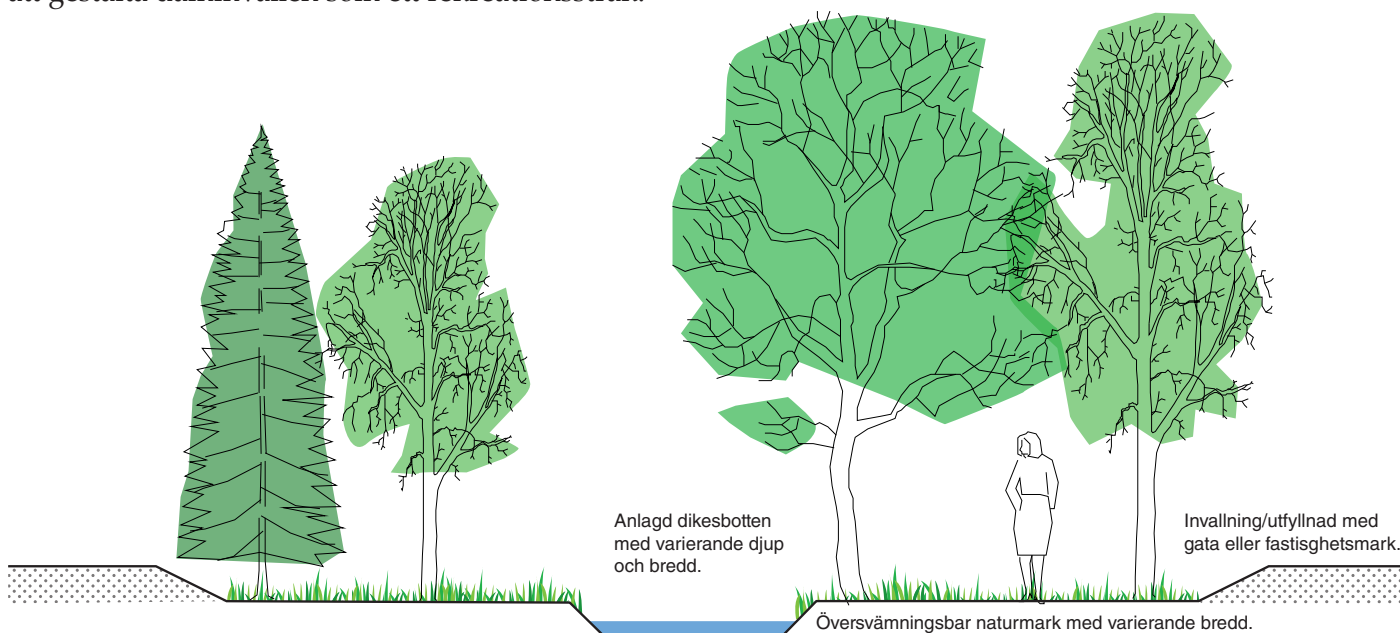
Dagvattenutredningen av Sweco 2025 identifierar ett naturligt dagvattenstråk som löper genom planprogrammets delområden B och C. Utredningen föreslår att detta stråk anpassas med ett tvåstegsdike vars bredd varierar (se figur nedan). För att minimera ingreppen i naturmarken bör diket anpassas efter den befintliga marknivån, i kombination med utfyllnader (se figur till höger). Utformning av dike och dagvattendamm ska vara av sådan karaktär att de kan vara en tillgång för groddjur i området både vad gäller spridning och lekvatten. Det är viktigt att anpassningarna av dagvattenstråket görs tidigt för att ge naturen möjlighet att återhämta sig.

Dagvattenutredningen belyser även behovet av att fördröja flödet genom området med hjälp av mindre fördämningar och överfall. Placeringen av dessa bör varsamt anpassas till gestaltningen. En liten fördämning kan skapa en vattenspegel och ett porlande mikrovattenfall. Tillsammans med stigar, spänger och hoppstenar kan detta skapa lekfulla och intressanta miljöer med höga vistelsevärden.

En större dagvattendamm planeras sydost om infartsgatan för att hantera hela Hertsöheden. Vid utformningen av dammen bör det utredas om går att gestalta dammvallen som ett rekreationsstråk.

Bilden visar hur liten fördämning kan skapa en vattenspegel och ett porlande mikrovattenfall. Tillsammans med stigar, spänger och hoppstenar kan detta skapa lekfulla och intressanta miljöer med höga vistelsevärden.

Anpassad principsektion av tvåstegsdike med bevarand naturmark och invallning med utfyllnad för gata eller fastighetsmark.

Grönstruktur

Naturreseptatet, friluftslivet och naturen ska alltid kännas närvarande och lättillgängliga för Hertsöhe-dens invånare. Därför är bebyggelsestrukturen till stor del anpassad efter landskapets förutsättningar och naturvärden.

I planområdets centrala delar omfattas naturmar-ken av radhus. Målet är att bevara det ursprungliga landskapets karaktär, där naturmarken bildar en bas för parken. Skogsparken (1) ska fungera som en naturlig mötesplats för de boende, med områden för naturlek för mindre barn, sport- och rörelselek, samt en del av skogen som anpassas för att fördröja dagvatten.

I den östra delen av området (2) finns naturmark med höga natur- och rekreationsvärden, såsom pelarsalsliknande tallskog, trolsk granskog, en porlande bäck och svallade klipphällar med knotiga tallar. Bebyggelsestrukturen i denna del av områ-det anpassas efter naturens förutsättningar, och de naturliga kvaliteterna integreras i området.

Norr om huvudleden (3) bevaras flera delar av den befintliga naturmarken, vilket synliggör skogen i bebyggelsestrukturen. Detta bevarar både de biolo-giska värdena och spridningsvägar för djurlivet.

Gatorna utformas med grönstruktur, där lokalgator och kvartersgator delvis får trädplantering på ena sidan, medan huvudgatan genom området får träd-plantering i svackdiken.

Bilden illustrerar bebyggelsestrukturens anpassning till befintliga skogen och landskapet.

Skötsel av den tätortsnära skogen i området ska utföras så att både sociala och biologiska värden gynnas och utvecklas. Längs gångvägar och stigar ska en öppnare och luftigare zon finnas som skapar god genomsikt de närmaste metrarna. I samman-hängande skogspartier och dungar ska individer av äldre träd sparas så att de får goda förutsättningar att växa och bli stora. Särskilt tall, björk, sälg och rönn ska lyftas fram.

Partier med dungar av tätare karaktär kan finnas inom naturmarken som skydd för fåglar. Mot öppna grönytor, t ex bollplaner eller vägar kan en brynzon med tätare buskskikt lämnas som skydd för fåglar och smådjur.

På området finns knotiga gamla tallar på klipphällar.

Pelarsalsliknande tallskog med höga rekreationsvärden.

Naturreservat och friluftsliv

Ormberget-Hertsölandets naturreservat (1) ligger norr om Hertsöheden och sträcker sig över 22 km². Reservatet har en stor variation av naturtyper och erbjuder ett rikt friluftsliv, med Ormbergets fri-luftsanläggning i väster och Hertsöträsket i öster. Naturreservatet är välplanerat med ett nät av spår-system och vandringsleder som underlättar natur-upplevelser. Under vintertid finns även elljusspår och preparerade skidspår. För de boende i området är detta en stor tillgång, och tillgängligheten till na-turen kommer att förbättras ytterligare med utveck-lingen av Hertsöheden.

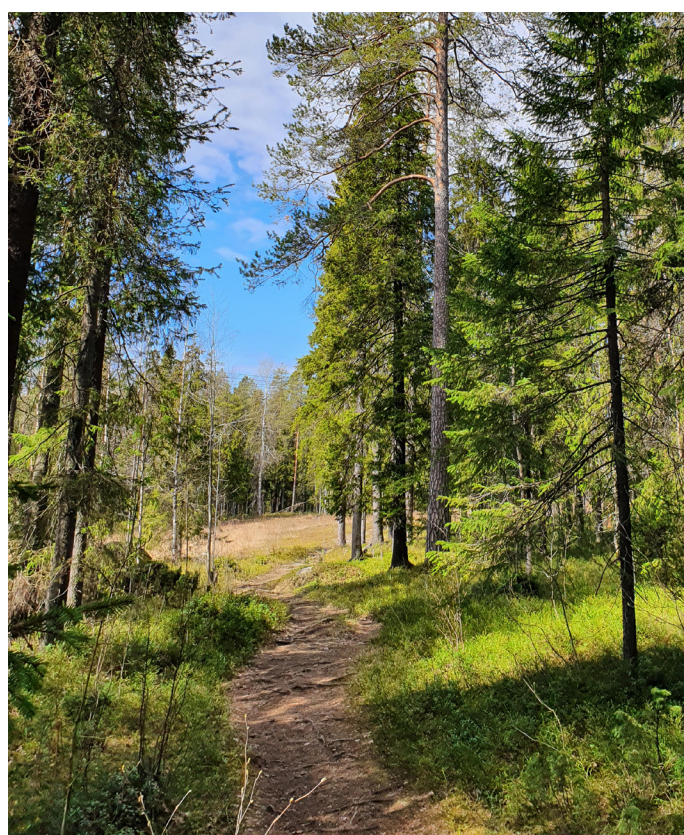
Hertsöstigen (2) är ett redan befintligt rekreations-stråk och mycket uppskattat av de som bor i när-området. Bebyggelsestrukturen har anpassats efter stigens dragning, vilket möjliggör att den fortsätter vara en viktig del av områdets koppling till naturen. I samband med Hertsöheden utvecklas de när-liggande delarna av Hertsöstigen med förbättrat ytskikt, spänger, broar och rastplatser för att möjlig-göra ett mer lättillgängligt friluftsliv för fler.

Att tillgängliggöra naturen för alla är en viktig del av Hertsöhedens utveckling. Centralt i området pla-ceras en entré till naturreservatet (3). Platsen ligger på gångavstånd från huvudgatan, med parkering och busshållplats i nära anslutning. Detta blir en mötesplats på Hertsöheden som lockar besökare från andra områden. Det bör finnas anlagda platser som ger en upplevelserik vistelse utan att besökaren behöver ta sig långt in i skogen, som exempelvis en grillplats, ett vindskydd eller en äventyrsstig anpas-sad för barn.

Hertsöstigen kommer att få en ny dragning på en viss del av sträckan för att sedan ansluta till befintlig stig. En möjlighet att anlägga skidspår som startar vid förskolan i väster (5), och fortsätter runt den nya bebyggelsen i öster (6) i etapp 2, finns. I framtiden kan området utvecklas så att det knyts ihop med befintliga elljusspår från Ormberget.

Skidspåren och Hertsöstigens anpassning till bebyggelsestrukturen.

Hertsöstigen är ett väletablerat rekreationsstråk som möjliggör vardagliga naturupplevelser för de närboende.

Skidspåren blir en naturlig del av Hertsöheden. Foto: svensktfriluftliv.se

Gestaltungsprinciper byggnader

Byggnadsverken och de anlagda platserna på Hertsöheden ska ha en samtida gestaltning. Arkitekturen ska främja folkliv och bidra till platsens och Luleås identitet.

Byggnaderna kan vara gestaltungsmissigt enkla men de ska vara robusta och ha god omsorg om detaljer. Byggnader som människor tycker att är fina och välplanerade tenderar att tas omhand och få lång livslängd vilket är hållbart ur alla aspekter. Offentliga byggnader kan ta mer visuellt utrymme än bostadshus. Det är bra att den offentliga byggnaden signalerar sin funktion.

Trä som material är dominerande och kulörerna väljas för att byggnaderna på ett naturligt sätt ska smälta in i sina omgivningar med naturen som fond. Material på tak och övriga byggnadsdelar ska väljas med omsorg för att passa ihop med fasader och omgivande bebyggelse. Pastisher ska undvikas om byggnaden inte återbrukas och i sin helhet flyttas till platsen. Återbruk kan bidra till områdets hållbara identitet och profil.

Om byggnaden har förgårdsmark ska förgårdsmarken vara tydligt avskild från trottoaren eller gatan. Förgårdsmarken syftar till att vara ett halvoffentlig plats, rymma växtlighet, sittplatser, cykelparkering samt att skapa avstånd mellan fönster och vägområde. Bostäder utan förgårdsmark har upphöjd sockelvåning, indragen entré som möjliggör hinderfri passage på trottoar samt ett genomgående trapphus för att nå uteplats på innergård eller bakgård. Upphöjd sockelvåning kan ersättas av lokaler i markplan. Sammanbyggda flerfamiljshus i lamell- eller kvartersform har alltid genomgående trapphus för åtkomst till uteplats.

Samtliga entréer till offentliga byggnader och flerfamiljshus bör vara visuellt tydliga för att underlätta orienterbarheten.

Taken ska vara enkla med majoritet sadeltak. Tekniska installationer ska i stor utsträckning inrymmas under taken. Solpaneler placeras företrädesvis på tak men kan också förekomma på fasader.

Bottenvåning kan med fördel planeras för att möjliggöra lokaler eller bokaler.

Kvalitéer som beskrivs i kvalitetssäkringsverktygt MAB, manual för analys av bostadskvaliteter av Kaj Granath och Ola Nylander är önskvärda i alla typer av bostadsprojekt.

3D-renderad bild av ETC byggs karaktäristiska hyreshus i Västerås.
Pressbild: Kaminsky Arkitektur / ETC

Förgårdsmark, tydligt avskild från trottoar, gör att bostäder i markplan får en halvprivat zon och ett insynsskydd från gatan.

Referensbild, Tappsunds förskola på Ekerö av LLP Arkitektkontor.
Lekfull gestaltning och kulörval signalerar att byggnaden är en förskola.

Gröna gårdar och friyta

Bostadsgårdarna ska utformas för att bidra till trivsamma utemiljöer som främjar socialt samspel och välbefinnande för människor. Utemiljön ska också kunna fördröja dagvatten och mildra effekterna av ett förändrat klimat. Gårdarnas gestaltning ska främja ekosystemtjänster och stödja biologisk mångfald. Ett centralt mål är att gårdarna ska fungera som mötesplatser. Alla kvarter ska ha gårdar som uppmuntrar till möten, lek och samvaro mellan människor.

Bostadsgårdar ska utformas med god tillgänglighet och ha inspirerande miljöer som lockar till aktivitet. På gårdarna ska det finnas både gemensamma och enskilda uteplatser, samt lektytor för yngre barn. Gårdsbildningar nära bostaden är viktiga, då de yngsta barnen kan leka nära hemmet utan att behöva korsa trafikleder. (BKA, Norconsult, 2025).

Gestaltningen av gårdsmiljön bör i första hand utgå från möjligheten att bevara befintlig naturmark, vilket främjar biologisk mångfald och djurliv. Sparad naturmark kan fungera som fördröjning och infiltration av dagvatten, samtidigt som den förstärker kopplingen till skogen i området. Där förutsättningar saknas för att spara befintlig vegetation, ska en naturlig sammansättning av växtmaterial eftersträvas. Den kan kompletteras med buskar och träd som ger frukt, bär, höstfärger eller tidig vårblooming. En blandning av växter ger en robusthet och en stor variation vad gäller form, färg och storlek.

Bostadsgård med en stor andel grönska och grusytor som kan infiltrera dagvatten. Foto: urbio

Bostadsgården ska vara en social mötesplats där barnen kan leka fritt.

Exempel på samlingsplatser och möjlighet till odling på bostadsgården. Foto: Karavan

Lekvärden för barn är en viktig del av bostadsgårdens funktion. Foto: Karavan

Växt- och djurliv

I naturmarken kring Hertsöheden har åkergrödan påträffats. Åkergrödan är skyddad enligt artskyddsförordningen och hänsyn och kompensationsåtgärder krävs för att inte påverka dess livsmiljö negativt. Där naturliga vattenmiljöer har gått förlorade kan en väl utformad dikesmiljö fungera som en viktig livsmiljö för groddjur. Dikesmiljön ska efterlikna naturliga vattendrag – med meandring, flacka kanter, svämzoner och strukturella element. På så sätt skapas ekologiskt värdefulla miljöer som gynnar både groddjur och övrig fauna (*Generella beskrivningar av groddjursmiljöer*, Calluna 2025).

Åkergrödan finns i naturen kring Hertsöheden, den är skyddad enligt artskyddsförordningen. Foto: Per Nyström, artdatabanken.se

Skogsparken utformas för att bevara goda förutsättningar för groddjur, både vad gäller spridning och lekvatten. Dagvattendiket genom skogsparken ska ha en naturlig karaktär och utformas för att vara en tillgång för groddjur i området och i närliggande områden. Det ska finnas förutsättningar för gröna och säkra vandringsstråk för groddjur och en zon av skog samt lekvatten ska lämnas kvar norr om planerad skola (*Artskyddsutredning fågel och groddjur - Hertsöheden*, Luleå kommun, 2025. Calluna AB).

Dagvattendiket ska ha en meandring som gör att vattnet bromsas upp på vissa platser och lämnar kvar eller tar med sig material. Längs dagvattendiket ska det finnas partier med lugnflytande vatten och dämmen som ger en vattenspegel samt svämzoner som bidrar till fuktiga miljöer som är bra för födosök.

Dagvattendikets kanter ska vara flacka så att groddjur kan ta sig i och ur diket samt underlätta födosök. Längs kanterna ska det finnas vegetation i form av träd och buskar som ger skugga, gömställen och bidrar till variation. Även stenar, block och död ved kan placeras ut.

Det finns ett rikt fågelliv i området, t ex den lilla Talltitan finns här. Foto: Lasse Olsson, www.birding.se.

I området finns idag ett rikt fågelliv med bland annat järpe, spillkråka, talltita, grönfink, gulsparv, rödvingetrast och svartvit flugsnappare (*Artskyddsutredning fågel och groddjur - Hertsöheden*, Luleå kommun, 2025, Calluna AB). Generellt ska flerskiktade skogar eftersträvas för att gynna flertalet fåglar. Målet är att bevara så mycket som möjligt av naturmarken, där det inte planeras för bebyggelse, t ex i skogsparken och längs dagvattendiket.

Längs dagvattendiket ska det finnas träd och buskar för att gynna tättingar, t ex grönfink och gulsparv som behöver skydd av vegetation. Där det är möjligt, särskilt i områden nära planerad skola, ska risvegetation sparas och utvecklas då det utgör födosökshabitat för järpe. Där bör också murkna stående träd lämnas kvar så att talltita kan hacka ut egna bon i stammarna.

Om naturmark avverkas för upplag ska träd och buskar återplanteras. För att skydda många fågelarter ska avverkning av träd undvikas under häckningssäsongen.

Ett naturligt vattendrag som rinner genom området. Bilden visar bäcken som finns i granskogen i den östra delen av området.

Konstnärlig medverkan

Konstnärlig gestaltning är en av hörnstenarna i den gestaltade livsmiljön tillsammans med god arkitektur, kulturarv och design. Att det finns konst i människors närmiljö är ett viktigt inslag i stadsbilden och behövs för att kunna uppfylla både Luleå kommuns visioner, den statliga politiken kring den gestaltade livsmiljön och FN:s mål om att alla människor har rätt att uppleva kultur och ta del av konst.

Konst i det offentliga rummet fyller flera funktioner. Den bidrar till lokal stolthet och identitet. Många utredningar visar att platser som gestaltats i samarbete med konstnärer omhändertas bättre, det är lägre grad av skadegörelse och klotter exempelvis. Omsorgsfullt gestaltade platser upplevs ofta som trygga och ger intryck av säkerhet.

Konsten bidrar också med berättelser, skapar reaktioner och blir fungerar ofta som en anledning att inleda samtal mellan människor, vilket också det bidrar till trygghet, gemenskap och engagemang.

Den offentliga konsten kan ha många olika skepnader, det kan vara en fristående skulptur, det kan vara något som är mer eller mindre integrerat i fasader på hus, det kan vara ljus- eller ljudinstallationer. I ett delvis offentligt rum som exempelvis trapphus i flerfamiljshus kan offentlig konst också finnas, graden av tillgänglighet beror då på byggnadens utformning.

För ett lyckat slutresultat är det viktigt att arbetet med den konstnärliga processen sätts igång redan när övrigt i projektet startar – för att kunna ge möjlighet till integrerade lösningar och även kunna göra synergieffekter där både konsten och byggnaden står som vinnare. Det är inte en tävling mellan olika gestaltande uttryck, det är ett fungerande samarbete i bästa fall. Konstnär, arkitekt, landskapsarkitekt och olika tekniska konsulter behöver mötas tidigt i processen och hitta dessa skärningspunkter för ett lyckat slutresultat.

Skulpturen Kvistsamlaren av Mats Wikström. Foto: Magnus Stenberg

Konstverket Tallar och gymnaster på Arcushallens fasad. Konstnär Karolina Holmlund.

Del av konstverket Längtan till ljuset vid Kronan, Luleå. Konstnär Roel Teeuwen.

Hållbart byggande

Bygg- och fastighetssektorn står för en betydande del av samhällets klimatpåverkan ur ett livscykelperspektiv.

För att den byggda miljön ska bli hållbar är det avgörande att den i alla aspekter håller hög kvalitet. Ur social synpunkt gällande planering, funktion och gestaltning. I ett ekonomiskt och ekologiskt perspektiv är det viktigt att nyttja resurser och använda material med lång livslängd och som ger låga koldioxidutsläpp vid tillverkning, återbruk och återvinning.

Det gäller att nyttja redan byggd struktur, återbruka byggmaterial och återvinna.

Tegel och trä är material som går bra att återbruka, trä binder dessutom koldioxid. Återbrukat material ser oftast inte ut som nytt material. I ett återbruksprojekt kan det också hända att gestaltningen får en större variation gällande fasad, fönster och andra byggdelar. En ny estetik kommer att växa fram där det syns att material är återbrukat.

Ibland finns det inte återbrukat eller återvunnet byggmaterial att tillgå. Nytt råmaterial kallas jungfruligt, alltså material som till exempel bryts i en gruva eller skördas i en skog. De ska användas sparsamt.

Byggnadsmaterial har olika egenskaper. Ibland behöver man använda en kombination av olika material. Det är stor skillnad i hur mycket energi som krävs och koldioxid som släpps ut vid tillverkning.

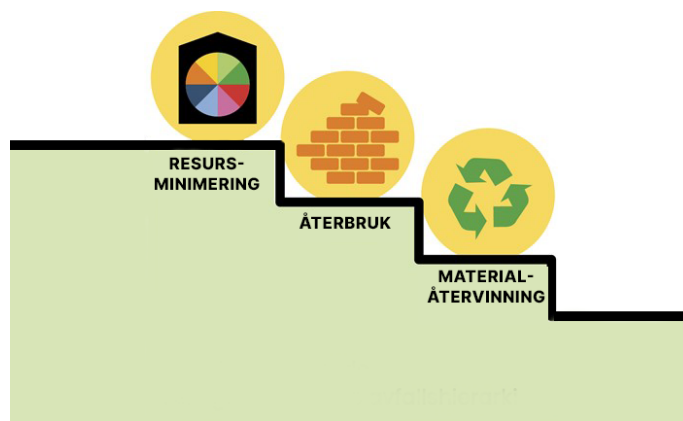
Transporter av byggmaterial belastar också miljön. Att nyttja lokala varor oavsett om de är återbrukade eller nyproducerade kan vara fördelaktigt. Ett sätt att räkna ut det är via byggnadens livscykelanalys.

Byggda miljöer som människor tycker om och trivs i är en garant för att de ska tas om hand och få stå kvar länge och på så sätt bli långsiktigt hållbara.

Det vi bygger idag blir efter att människor levtt och brukat dem framtidens kulturmiljöer. Samtidens normer och idéer om gestaltning, hållbarhet, teknik och konstruktion ger en årsring i stadsbyggandet. Hur byggnader ser ut och är konstruerade ger dem identitet. För att bli hållbart är det viktigt att allt som byggs är robust och kan underhållas.

Det nationella målet är att Sverige år 2045 ska ha nettoutsläpp noll av växthusgaser, för att därefter uppnå negativa utsläpp. För att nå målet är Luleå en viktig aktör, eftersom vi i närtid kommer att stå för en stor del av byggandet.

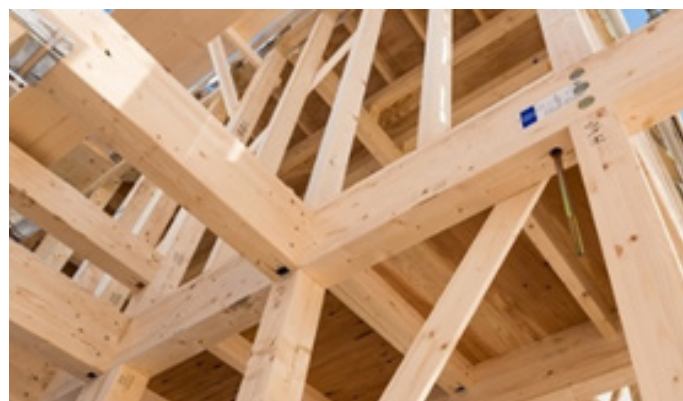
Solpaneler kan med fördel placeras på tak men även på fasader.

Prioriteringstrappa för hållbart byggande.

Återbrukat tegel från Bruksspecialisten

Trä i byggnaders stomme är lätt och hållbart samt ett lokalt material.

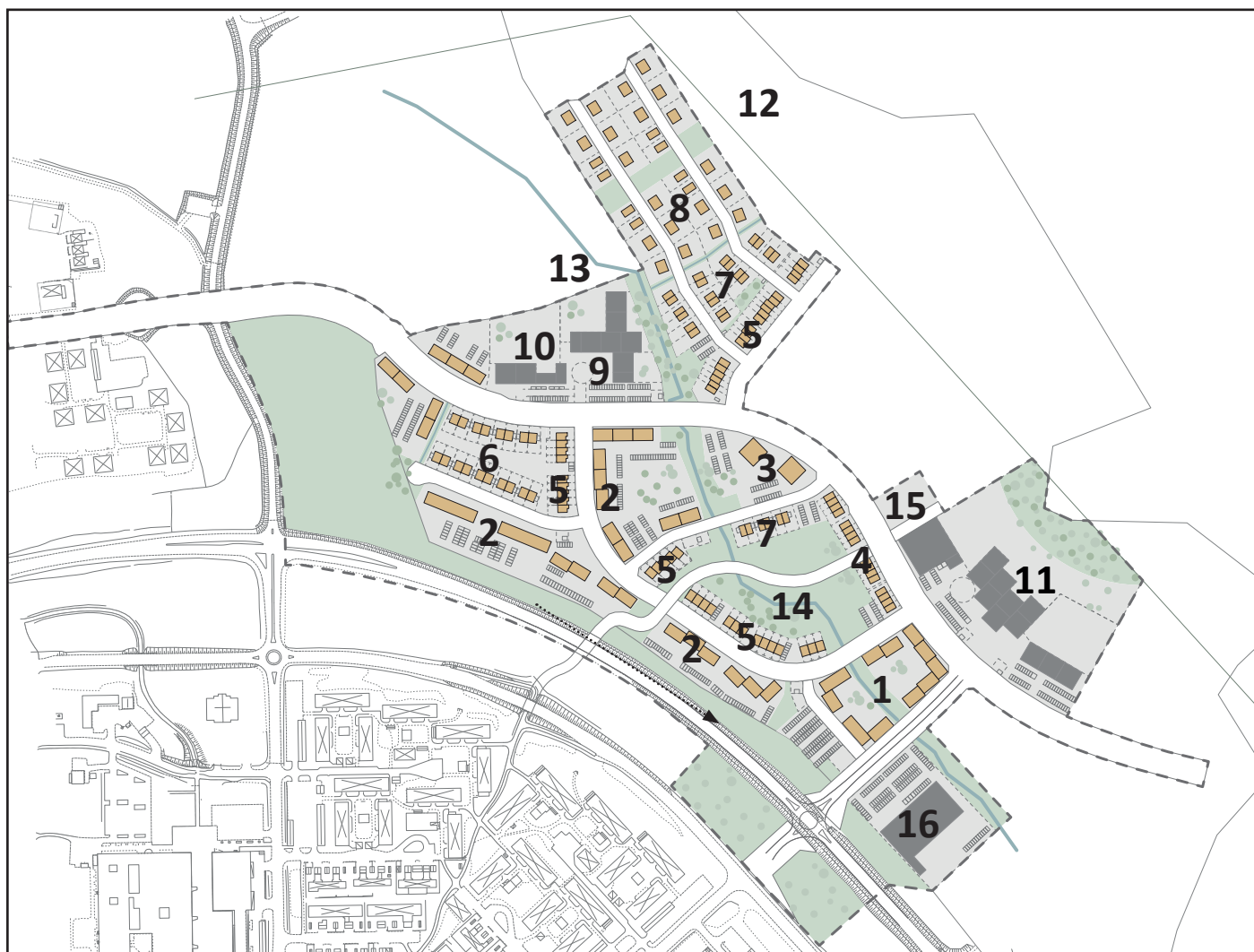
Återbruk av byggnadsdelar betyder att en nybyggd fastighet inte alltid kommer att se ny ut. Återbrukade material kan ha patina från sin tidigare funktion. Tillgången på material kan också medföra till exempel en variation i utseende på fönster eller andra byggnadsdelar. Detta gör att en ny estetik kommer att behöva accepteras. Det kommer att ställa högre krav på arkitekter och andra projektörer både gällande samordning och utformning. Referensbild från stadsdelen Brunnshög i Lund, stadsradhus och taklägenheter. Arkitekt: Okidoki arkitekter.

DETALJPLAN 1

Struktur

Detaljplan 1 omfattar merparten av planprogrammets delområde B. Den inbegriper också en del av delområde C. Delområde B är det mest tätbebyggda på Hertsöheden men innehåller även lägre bebyggelse och småhus.

Förutom bostäder möjliggörs för en förskola i kombination med vård- och omsorgsboende i väster och en större anläggning med både förskola, grundskola F-6 samt idrottshall centralt beläget i fonden till Hertsöhedens infartsgata. Dagligvarubutik planeras i den sydöstra delen av planområdet.

1. Kvarter med flerfamiljshus i 3-5 våningar. Kvarteret kan vara sammanbyggt eller formas av ett antal lamellhus kring en gemensam innergård. Kvarteret kantas av gator av olika karaktär. Genom kvarteret löper ett grönt parkstråk med dagvattenstråk.

2. Lamellhus i 2-4 våningar. Flera husvolymmer kan med fördel vara sammanbyggda för att skydda övriga området från buller.

3. Punkthus i 5-7 våningar.

4. Stadsradhus i upp till 3 våningar.

5. Radhus i 2 våningar plus inredningsbar vind.

6. Parhus alternativt stadsvillor

7. Parhus

8. Villatomter

9. Vård- och omsorgsboende

10. Förskola

11. Område för förskola, grundskola F-6 och idrottshall

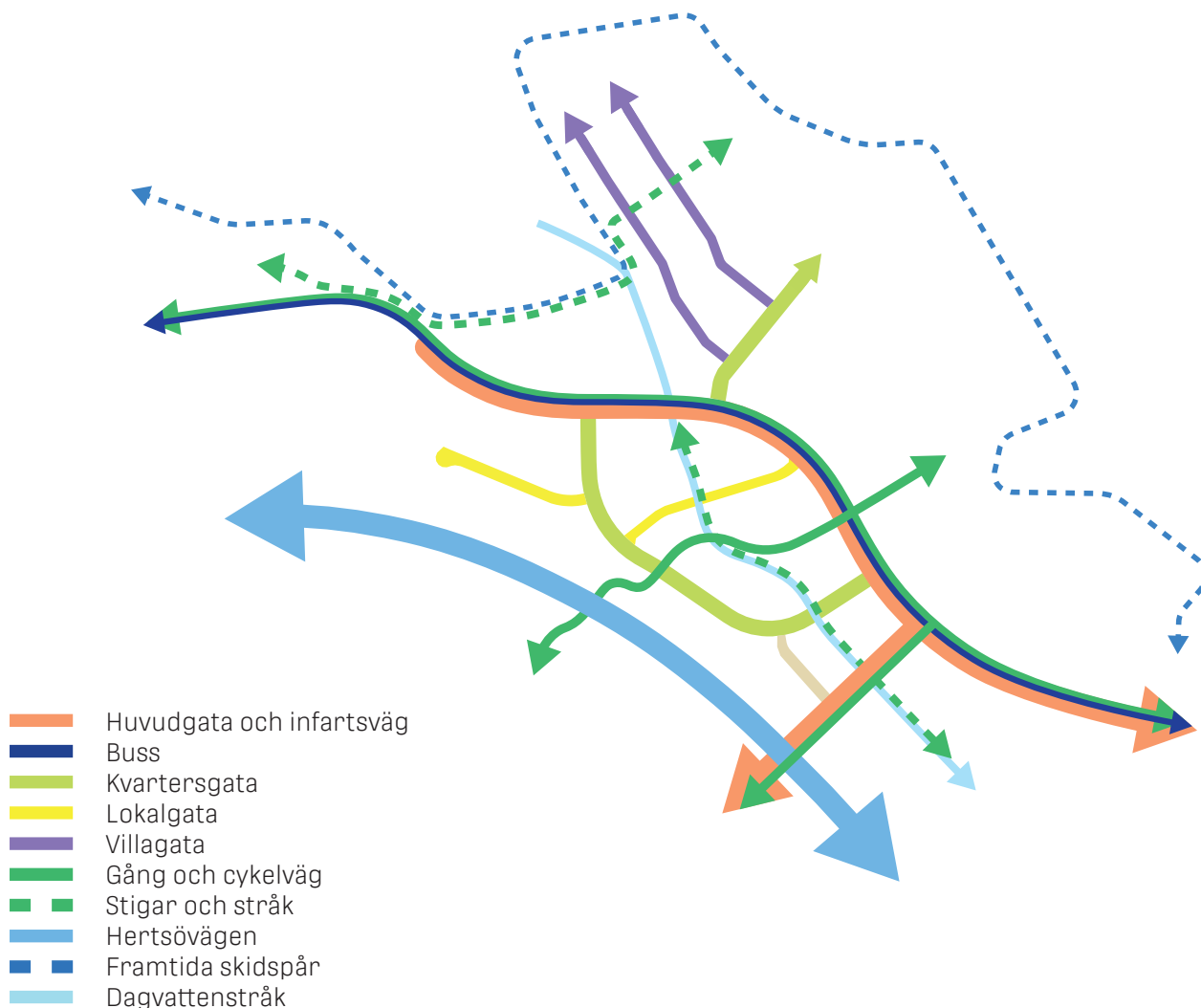
12. Hertsöstigen

13. Grönområde med start för skidspår

14. Park med dagvattenstråk, lek och spel

15. Bollplan

16. Handel

Gång- och cykelvägar

Huvudgatan har i huvudsak gång- och cykelbana på båda sidor som separeras från körbanan med ett svackdike med trädplantering. Svackdikena tillsammans med dubbelsidig trädplantering längs huvudgatan skapar ett grönt gaturum och attraktivt gaturum som gynnar gående och cyklister.

I den tätare strukturen kring infartsgatan kombineras trädplantering med längsgående bilparkering, samt gång- och cykelbana på båda sidor.

Huvudkopplingen till Hertsön för gående och cyklister sker via gång- cykelbanan som löper genom skogsparken och vidare i en ny gång- och cykeltunnel under Hertsövägen.

Exempel på stråk som samspelar med naturen.

Stigar och stråk

I samband med Hertsöheden utvecklas de närliggande delarna av Hertsöstigen med förbättrat ytskikt, spänger, broar och rastplatser för att möjliggöra ett mer tillgängligt friluftsliv.

I skogsparken gestaltas ett nätverk av mindre stigar, spänger och hoppstenar som knyter samman parkens olika delar. Dessa vägar är utformade på ett lekfullt sätt som lockar barnen att utforska området.

Exempel på tillgänglighetsanpassat stråk som samspelar med naturen.

Nattviolsgatan, kvartersgata

Kvartersgatorna på Hertsöheden rymmer både dubbelriktat körfält och längsgående parkering. I samma sträckning som den längsgående parkeringen finns plats för träd och gatubelysning. Det finns även plats för gång- och cykelbana. Nedan visas en principskiss på hur utvalda sektioner av kvartersgatan kan utformas.

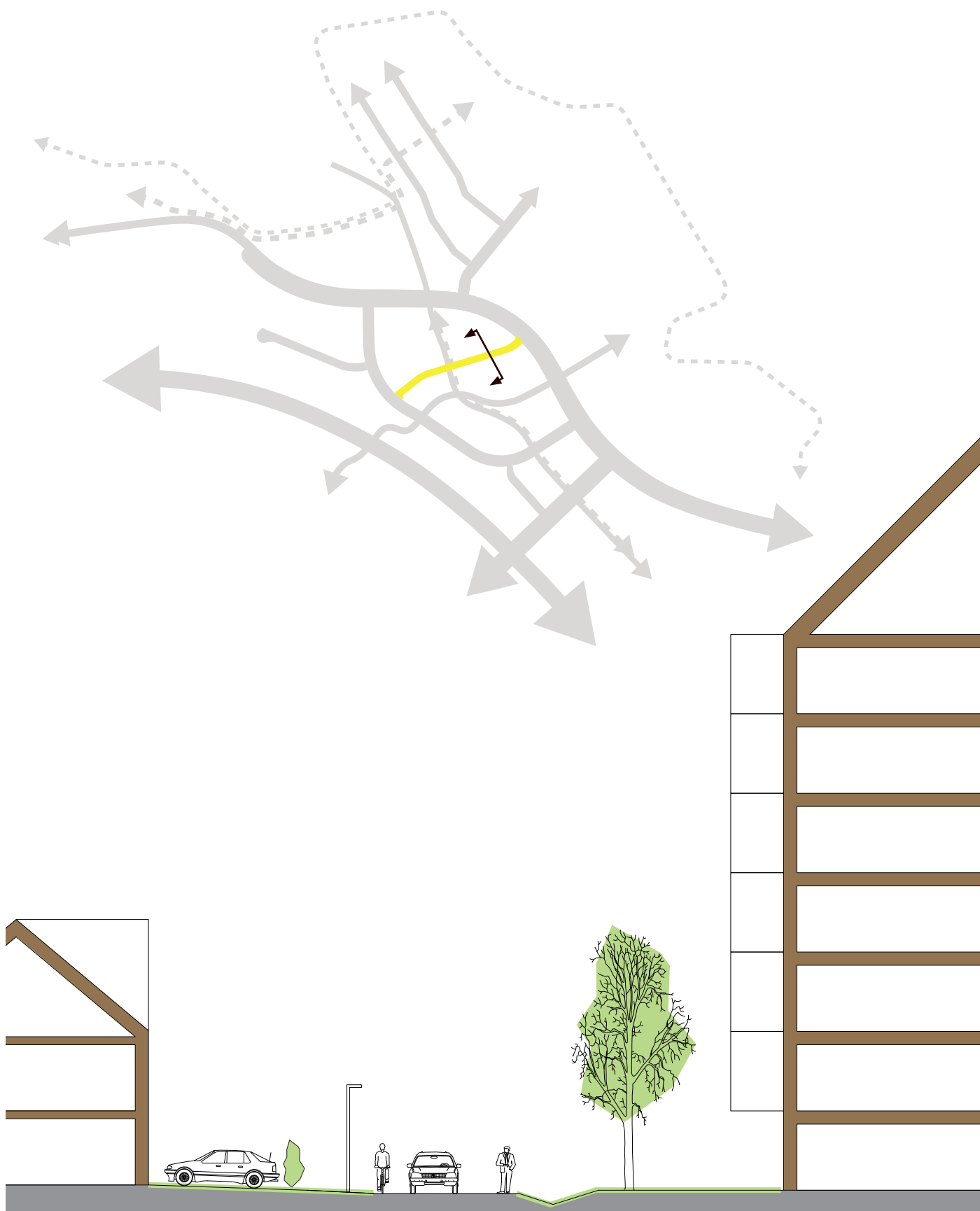

Principsektion Kvartersgata

Från väster: Vägområdet består av: gångbana med ledstråk, vägbana för trafik i båda riktningar, stråk med trädplantering, dike, belysning samt bitvis gatuparkering. Därefter cykelbana och gångbana med ledstråk. Till höger om vägområdet bostadshus med eller utan förgårdsmark.

Tuvullsgatan, lokalgata

Lokalgata på Hertsöheden har ett körfält med blandtrafik för gående, cyklister och bilar i båda riktningar. Dike finns på sidan mot punkthusen och mot radhusen finns en zon för snöupplag och gatubelysning. Det är tillåtet att parkera bilar vid vägkanten men de får inte blockera infarter.

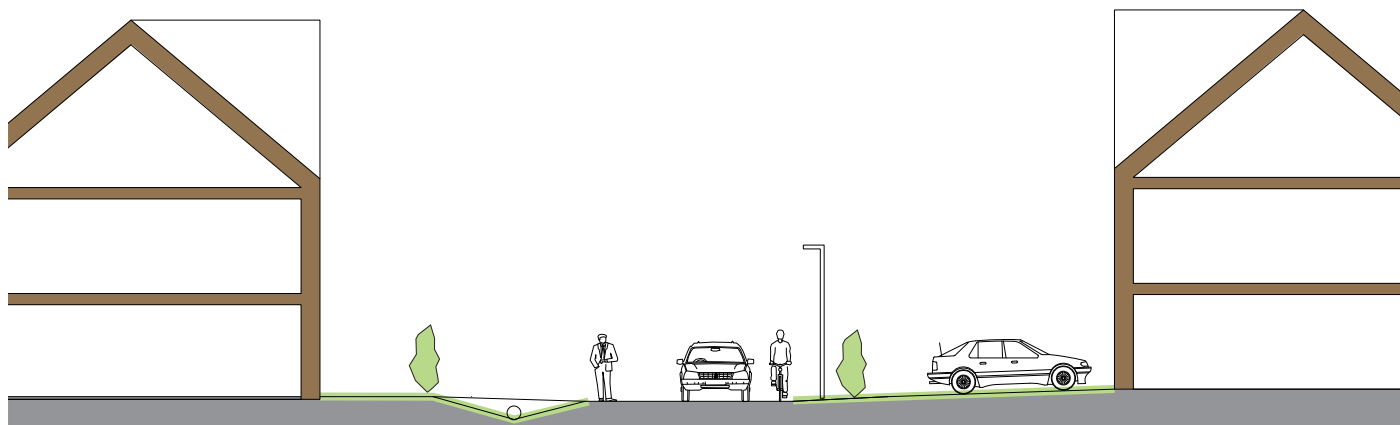
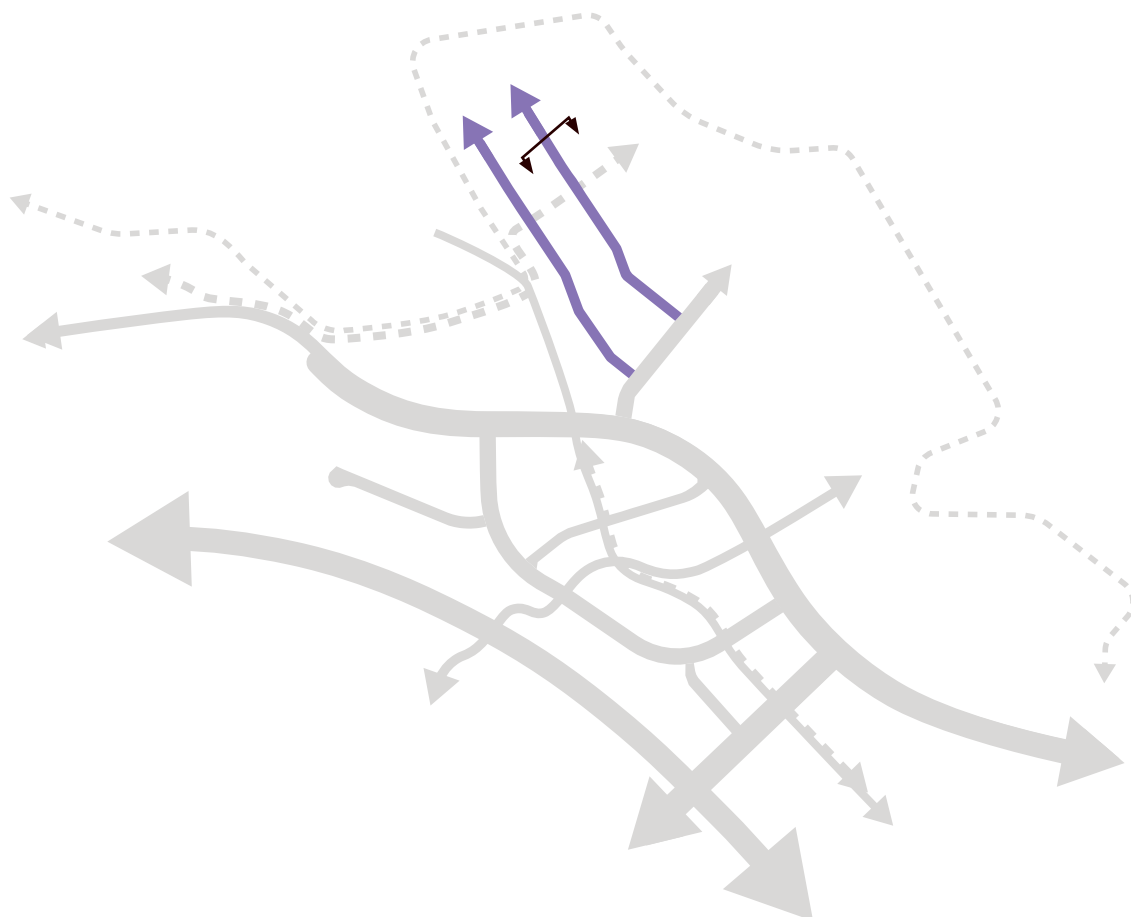

Principsektion Lokalgata

Från öster: Parhus samt förgårdsmark. Vägområdet består av: snöupplag, vägbana med blandtrafik i båda riktningar. Därefter kvartersmark.

Salamander- och Paddstigen, villagata

Villagatorna på Hertsöheden har ett körfält med blandtrafik för gående, cyklister och bilar i båda riktningar. Dike finns på ena sidan och mot andra sidan finns en zon för mindre snöupplag och gatubelysning. Det är tillåtet att parkera bilar vid vägkanten men de får inte blockera infarter.

Principsektion Villagata,

Från nordöst: Villa samt förgårdsmark som är minst 2 meter djup. Vägområdet består av: dike, vägbana med blandtrafik i båda riktningar samt mindre snöupplag. Därefter förgårdsmark om minst 2 meters djup innan villans fasad mot gata.

Hertsöhedsvägen, huvudgata - sektion 1

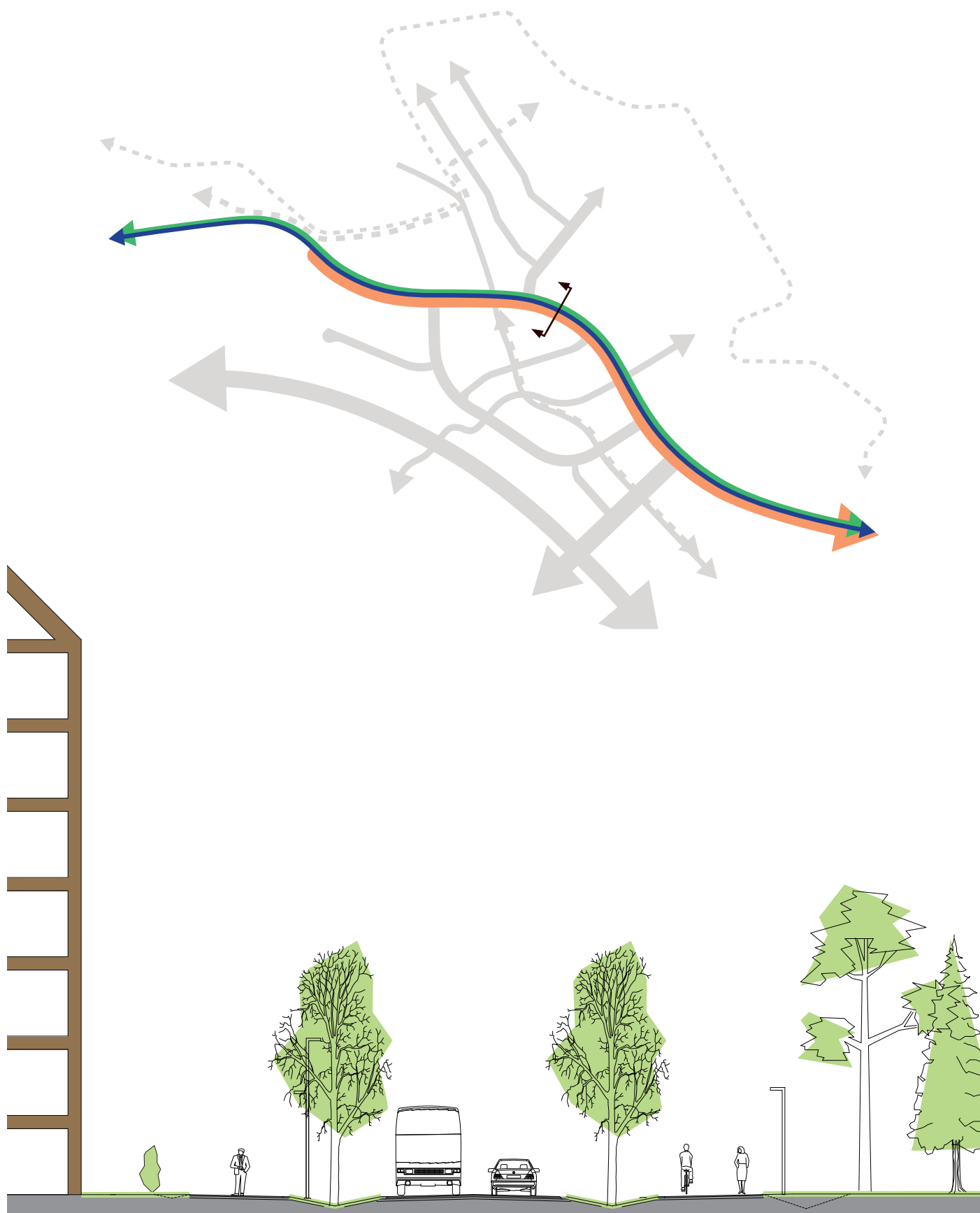
Huvudgatan sträcker sig genom hela Hertsöheden, från nordväst till sydöst. Den trafikeras av fotgängare, cyklister, bilar och bussar i båda riktningar i hela sin sträckning. I nordväst planeras också skidspår som följer gång- och cykelvägen. Bilar kan köra fram till samtliga fastigheter men inte passera sträckan mellan områdets västra del och Skjutbanevägen. Huvudgatan har olika karaktär på olika platser, nedan visas tre olika vägsektioner.

Principsektion Huvudgata - sektion 1

Från söder: lamellhus med eller utan förgårdsmark. Vägområdet består av: gångbana, cykelbana och område för busshållsplats. Därefter vägbana för bilar och bussar i båda riktningar med refug mellan körbanorna. Därefter område för busshållsplats, cykelbana samt gångbana. Norr om vägsektionen finns område för vård- och omsorgsboende samt förskola.

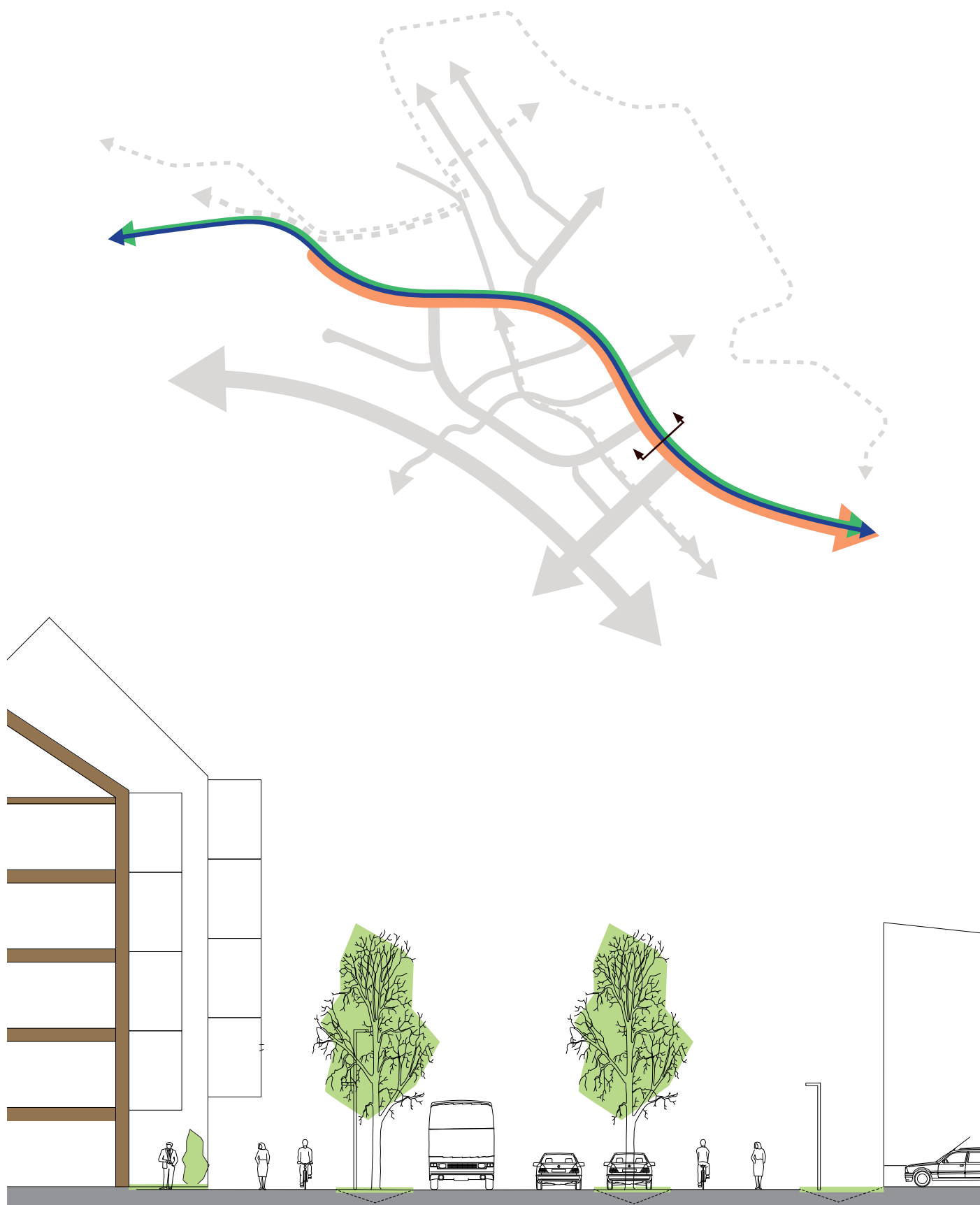
Hertsöhedsvägen, huvudgata - sektion 2

Principsektion Huvudgata - sektion 2

Från sydväst: Punkthus samt förgårdsmark. Vägområdet består av: bitvis dike, kombinerad gång- och cykelbana, grönt svackdike med trädplantering och belysning, vägbana för bilar och bussar i båda riktningar, grönt svackdike med trädplantering och belysning, cykelbana och gångbana samt bitvis dike. I nordöst finns mark som planeras att bebyggas med bostäder i ett senare skede.

Hertsöhedsvägen sektion, huvudgata

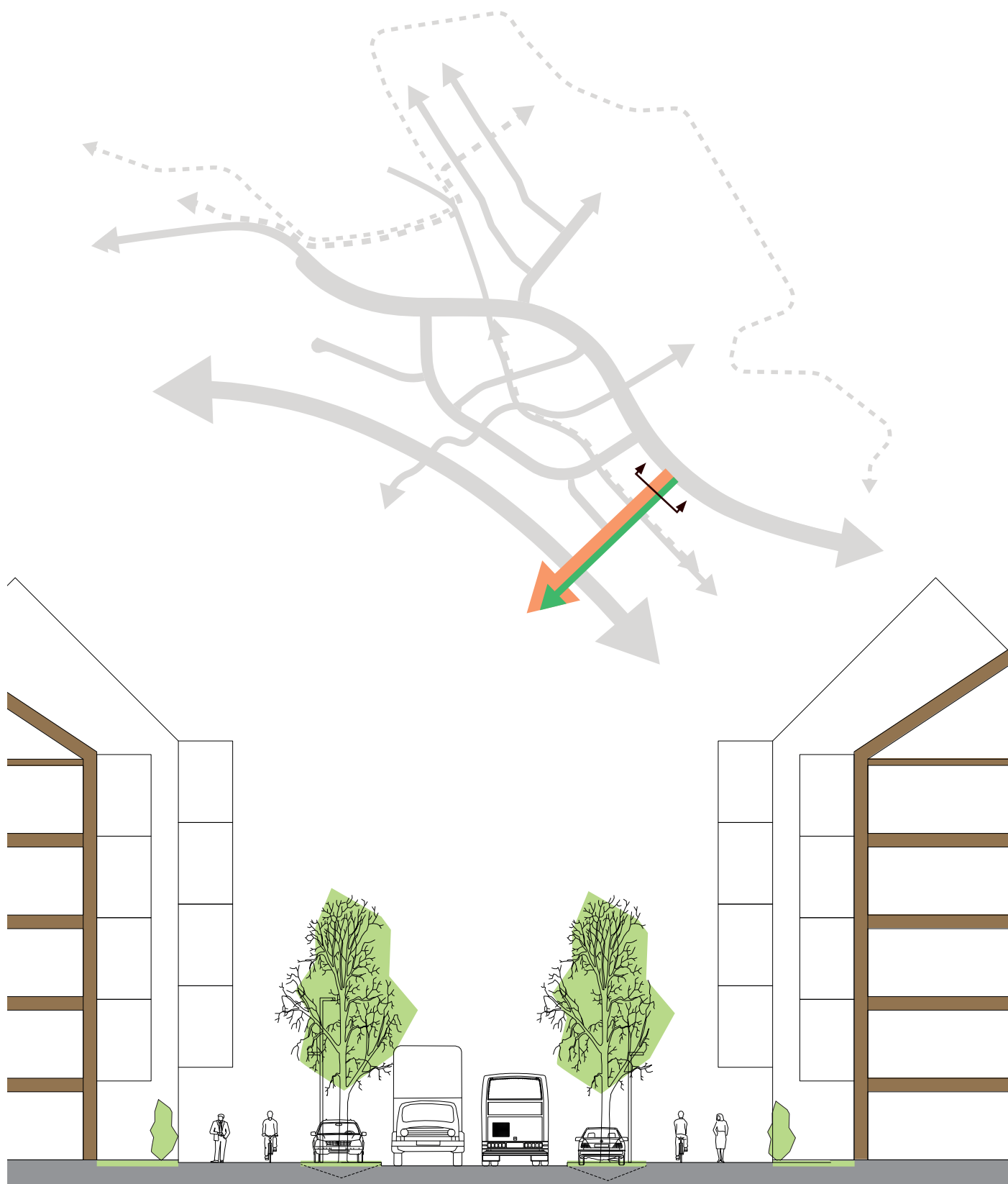

Principsektion Huvudgata - sektion 3

Från sydväst: Lamellhus i kvartersform med eller utan förgårdsmark. Vägområdet består av: gångbana, cykelbana, stråk med trädplantering och belysning samt bitvis svackdike eller långsgående parkering. Därefter vägbana för bilar och bussar, stråk med trädplantering samt bitvis svackdike eller långsgående parkering. Mot nordöst cykelbana samt gångbana, därefter grönt stråk med belysning samt bitvis svackdike och infarter. Nordöst om vägområdet finns skolområdet med idrottshall och bilparkering.

Inre Långmyrvägen, infartsgata

Infartsgatan till Hertsöheden leder in all motortrafik till från Hertsövägen. Den kopplar an till huvudgatan och liknar också den i bredd och funktion.

Principsektion Infartsgata

Från väster: Lamellhus i kvartersform med eller utan förgårdsmark. Vägområdet består av: gångbana, cykelbana, grönt stråk bitvis med svackdike, trädplantering, belysning samt gatuparkering. Därefter vägbanor för bilar och bussar i båda riktningar, ytterligare ett grönt stråk med bitvis svackdike, trädplantering, belysning samt gatuparkering. I öster cykelbana samt gångbana. Efter vägområdet planeras i en senare detaljplan finnas lamellhus i kvartersform med eller utan förgårdsmark.

Skogsparken

I mitten av bebyggelsestrukturen omfamnar radhusen naturmarken. Målet är att bevara det ursprungliga landskapets karaktär, där naturmarken bildar basen för parken. Skogsparken blir en naturlig mötesplats för de boende på Hertsöheden.

Den befintliga naturen, i kombination med nya inslag, skapar en park med höga vistelsevärden. Parken delas in i tre områden med olika funktioner: Naturlek för mindre barn, Sport- och rörelselek, samt ett område där skogen bevaras och anpassas för att fördröja dagvatten.

Den belysta gång- och cykelbanan som löper genom parken kommer delvis att anläggas som upphöjd i förhållande till den befintliga topografin, där lågpunkten finns i dagvattenstråket. Gång- och cykelbanan blir en naturlig länk till Hertsön och en viktig komponent för att skapa ett tryggt flöde av människor genom parken. Detta flöde är avgörande för att skapa en säker och levande miljö.

Dagvattenstråket från nordväst rinner genom skogsparken. Ett nätverk av mindre stigar, spänger eller hoppstenar binder ihop parkens olika funktioner. Dessa stråk gestaltas med en lekfull karaktär som bjuder in barnen att utforska området.

Anläggning/Utförande

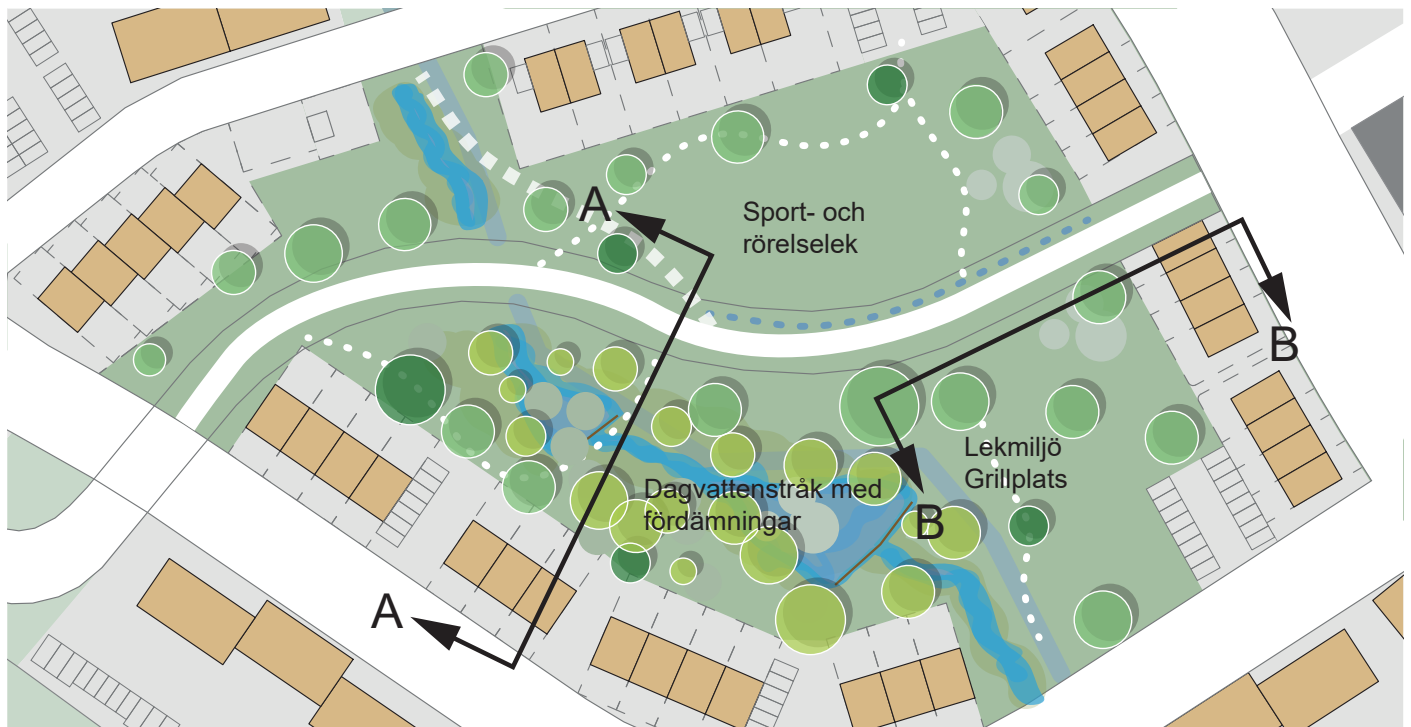
Vid schakt- och fyllarbeten används befintliga schakt- och avbaningsmassor. Om detta inte är möjligt, bör skogsmattor, ängsmattor eller strandmattor användas för att återställa exponerade schaktslänter. Små ytor med klippt gräs kan anläggas på strategiska platser för att underlätta tillgänglighet och anpassa topografin där det är nödvändigt.

Målsättningen för parken är att skapa en anläggning med lågintensiv skötsel. Utgångspunkten är att arbeta med befintliga förutsättningar och anpassa gestaltningen därefter. Nyplantering av träd kan skapa skugga vid lek för små barn.

En skötselplan tas fram av park- och skogsförvaltningen parallellt med gestaltningen av parken. Detta för att säkerställa att parkens önskade karaktär uppnås och bibehålls på lång sikt.

Skogen och landskapet för området där skogsparken är planerad. Det är en rik blandskog med barr- och lövträd och varierande markvegetation.

Principsektion B-B. Området för lek anpassas efter befintliga landskapet.

Lekyta för mindre barn i Skogsparken

I den östra delen bevaras skogsmarken, och en lekmiljö för små barn anpassas efter platsens befintliga förutsättningar. Lekmiljön får en karaktär av lekotop, där lekredskap och lekvärden integreras i landskapet. Här anläggs tillgängliga stråk som bjuder in till utforskande stigar i naturen. En samlingsplats skapas med generösa sittplatser, bord och grillplats. Utrustning, lekelement och fallskydd får en naturinspirerad karaktär, både i uttryck, material och färgval.

Belysningen ska utformas lekfullt och varierad med avseende på ljus, mörker och skuggspel. Placeringar i olika höjder och olika typer av ljusspridning eftersträvas för att skapa ytterligare variation. Materialvalen ska harmoniera med parkens övriga utrustning och helhetsuttryck och skapa en trevlig och spännande plats även när det är mörkt.

Området för lekmiljön kan vara ganska fuktig under vissa delar av året, vilket bör beaktas i gestaltningen. Detta kan omfamnas som en fantasifull och pedagogisk kvalitet som väcker barnens nyfikenhet och uppmuntrar till att utforska naturens variationer över årstiderna.

Exempel lekotop. En vattensamling med lekfulla hoppstenar och stockar skapar höga lekvärden . Foto: Urbio

Exempel lekotop. Naturliga stockar på rad kan skapa en fantasifull hinderbana.

Naturlig anpassning med lekfulla spänger i skogsmiljö.

Exempel på lekotop. Enkla anpassningar som genererar höga lekvärden.

Lekutrustning med naturligt material och en skogsinspirerat tema.

Exempel på samlingsplats som samspelar med naturen.

Sport- och rörelselek i Skogsparken

I den norra delen av skogsparken anläggs en mer programmerad yta för spontan sport och rörelselek. Gestaltningen av ytan bör vara en kombination av hårdgjorda ytor och naturmark som bjuder in till bollsport och rörelselek. För att möjliggöra detta kommer ytan delvis att behöva fyllas upp i förhållande till den befintliga marken. Karaktäristiska träd och naturelement bevaras genom att anpassa utformningen av aktiviteterna efter platsens förutsättningar. Ytan kan rymma klassiska sportaktiviteter som fotboll, basket, pumptrack, balans- och klätterlek eller liknande. Det är viktigt att ytorna för sport integreras i parkens naturliga former, planers standardstorlek är underordnat. Skogsparkens nätverk av stigar och spänger integreras i platsens gestaltning.

Cykelbana/pumptrack med en naturlig anpassning till platsen.

Aktivitetsyta med fler funktioner som stimulerar sport- och rörelselek.
Foto: Tress

Utmanande balanslek på låg höjd med naturliga materialval som samspelar med platsen.

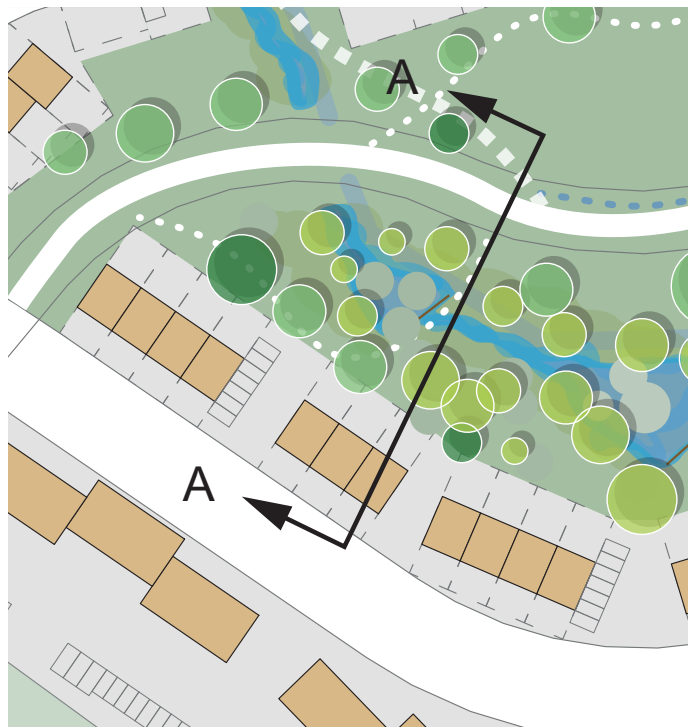

Utmanande balanslek på låg höjd med naturliga materialval som samspelar med platsen.

Dagvattenstråket genom Skogsparken

Det naturliga dagvattenstråket som löper från väster till öster i skogsområdet spelar en central roll i Skogsparkens gestaltning. Dagvattenutredningen förespråkar ett tvåstegsdike med varierande bredder och mindre fördämningar som ökar fördröjningen. Placeringen av dessa fördämningar bör varsamt anpassas till gestaltningen. En liten fördämning kan skapa en plats med vattenspegel och ett porlande mikrovattenfall. Tillsammans med stigar, spänger och hoppstenar blir detta lekfulla och intressanta platser. Vattenflödet kommer att variera beroende på väder och årstid, vilket skapar en levande miljö med höga biologiska värden.

Tvästegsdiket bör i så stor utsträckning som möjligt anpassas till landskapets topografi, där platån i diket utgör befintlig skogsmark och invallningen är utfyllnad för gata eller fastighetsmark. Tvästegsdiket kommer delvis att medföra schaktning i den befintliga naturmarken. För att undvika att området känns för tekniska eller "konstruerade" bör branta schaktningar och krosslänter undvikas. Om flödena i tvåstegsdiket kräver någon form av erosionsskydd bör det utföras varsamt med natursten, kokosmatta eller strandmattor.

Illustrationplanen visar placeringen för principsektionen genom dagvattenstråket i skogsparken.

Det är viktigt att anpassningarna av tvåstegsdiket utförs så tidigt som möjligt i projektet för att ge naturen möjlighet att återhämta sig.

Bilden visar hur en plats med rekreationsvärden kan skapas i tvåstegsdiket som anpassas efter det naturliga skogslandskapet. Området är översvämningsbart och skiftar karaktär med väder och årstider.

Principsektion A-A . Sektionen visar modifierad variant av tvåstegsdiket, där befintlig naturmark utgör den översvämningsbara ytan i tvåstegsdiket.

Skola och förskola 1

Området är planerat för skola F-6 i två plan med upp till 500 elever, förskola i ett plan för 100 barn, idrottshall, skolgård, parkering och entréplats.

Skolområdets norra del har en naturlig höglänt blandskog som lämpar sig bra för lek och utepedagogik. För att bevara och utveckla den föreslås byggnader och hårdgjort yta förläggas mot huvudgatan.

Skolan är centralt placerad i fonden av Hertsöhedens infart. Det gör den till en naturlig mötesplats för såväl barn som vuxna. Det centrala läget som fondmotiv gör det extra viktigt att gestaltning och planering mot huvudgatan är omsorgsfullt utförd och går i linje med gestaltungsambitionerna för Hertsöheden som en karaktärsbyggnad.

Byggnadsvolymerna kan med fördel ha livförsjutningar eller andra byggnadselement som skapar olika rumsligheter exteriört för lek och umgänge i mindre och större grupper samt för avskildhet.

Om taket har en utstickande takfot bör den vara nätt och öppen. Takmaterial ska harmonisera med fasaderna. Tekniska installationer ska i stor utsträckning inrymmas på vinden för att undvika stora volymer på tak.

Fasader inom skolområdet utförs till minst 50% i trä som kan vara laserat, täckmålat eller trärent. Vita och ljusgrå kulörer ska undvikas för att byggnaderna på ett naturligt sätt ska smälta in i sina omgivningar med naturen som fond. Eftersom byggnaden är en karaktärsbyggnad kan den med fördel vara kulört.

Skolgården anpassas till den befintliga naturmarken och gestaltas som en variationsrik miljö som erbjuder lek, aktivitet, umgänge och återhämtning. Gården domineras av den naturliga skogen som tillgängliggörs med stråk, stigar och spänger som leder till rumsligheter och mötesplatser för lek och samvaro.

Skolgården bör ha en gradvis förvildning i sin anpassning till skogen. Närmast skolbyggnaden planeras hårdgjorda och delvis plana ytor som möjliggör programmerade aktiviteter och bollekar. Grupper eller öar av den befintliga naturmarken och träd bevaras inom de hårdgjorda ytorna.

För att bjuda in till friluftsliv och naturreservatet bör skolgården ha en tydlig koppling till skidspåret som planeras norr om området.

Idrottshall, skola och förskola centralt belägna på Hertsöheden, i planområdets östra del.

Referensbild, Tallkronans skola, F-6 i Luleå.

Referensbild, Holmängens skola, F-6 i Vänersborg.

Marken i skolområdets norra del är höglänt och lekvänlig.

Förskola 2

Området är planerat för en förskola i ett plan för 100 barn samt skolgård, parkering och entréplats.

Skolområdets norra del är bevuxet med blandskog som med fördel kan bevaras i mindre klungor. Byggnader och hårdgjort yta föreslås förläggas mot huvudgatan.

Förskolan är en mötesplats för såväl barn som vuxna. Skolgården kan bli en naturlig mötesplats även för äldre barn under kvällar och helger. Byggnadens läge och funktion medför att den är en karaktärsbyggnad vilket gör det extra viktigt att gestaltning och planering mot huvudgatan är omsorgsfullt utförd och går i linje med gestaltungsambitionerna för Hertsöheden.

Byggnadsvolymer kan med fördel ha livförsjutningar eller andra byggnadselement som skapar olika rumsligheter exteriört för lek och i mindre och större grupper samt för avskildhet.

Om taket har en utstickande takfot bör den vara nätt och öppen. Takmaterial ska harmonisera med fasaderna. Tekniska installationer ska i stor utsträckning inrymmas på vinden för att undvika stora volymer på tak.

Fasader inom skolområdet utförs till minst 50% i trä som kan vara laserat, täckmålat eller trärent. Vita och ljusgrå kulörer ska undvikas för att byggnaderna på ett naturligt sätt ska smälta in i sina omgivningar med naturen som fond. Eftersom byggnaden är en karaktärsbyggnad kan den med fördel vara kulört.

Skolgården har en naturinspirerad karaktär som till stor del utgår från den befintliga naturen. Skolgården gestaltas med fokus på lärande och utforskande av naturen. Gården tillgängliggörs med hårdgjorda stråk, stigar och spänger som anpassas efter landskapet. Topografin bedöms som relativt flack i området, och en kulle för aktivitet och rörelse bör planeras på gården.

Skolgården bör ha en gradvis förvildning i sin anpassning till skogen. Närmast skolbyggnaden planeras hårdgjorda och delvis plana ytor som möjliggör programmerade aktiviteter och lekar. Grupper eller öar av den befintliga naturmarken och träd bevaras inom de hårdgjorda ytorna, som en anspelning till skogen.

I den norra gränsen mot skolgården planeras elljusspår och preparerat skidspår som en del av orMBERGETS friluftsanläggning. Skolgården bör ha en tydlig koppling till elljusspåret och Hertsöstigen för att uppmuntra friluftsliv och att utforska naturreservatet.

Förskola i anslutning till vård- och omsorgsboende i planområdets nordvästra del.

Referensbild, Tappsunds förskola på Ekerö av LLP Arkitektkontor.

Referensbild förskola Luleå.

Referensbild förskola Luleå.

Lamellhus och vårdboende

Lamellhus i 2-5 våningar som placeras i kvartersform eller som enskilda byggnader längs en gata. Husen kan vara sammanbyggda på olika sätt eller stå med minst 8 meters mellanrum. Huskropparna bör inte vara för djupa för att undvika bostäder med mörka ytor som är svåra att nyttja som vistelseytor.

Om byggnaden har förgårdsmark ska förgårdsmarken vara tydligt avskild från trottoaren. Det kan ske med till exempel en kantsten, ett lägre staket, avvikande markbeläggning eller grön struktur. Förgårdsmarken syftar till att rymma växtlighet, sittplatser, cykelparkering samt att skapa avstånd mellan bostäders fönster och vägområdet.

Om fasad mot gata är placerad mot trottoar bör byggnaden ha en upphöjd sockelvåning, en indragen entré som möjliggör hinderfri passage på trottoar och ett genomgående trapphus för att nå innergård eller bakgård.

Upphöjd sockelvåning kan ersättas av lokaler i markplan. Sammanbyggda flerfamiljshus i lamell- eller kvartersform bör alltid ha enomgående trapphus för åtkomst till uteplats. Samtliga entréer till flerfamiljshus bör vara visuellt tydliga för att underlätta orienterbarheten.

Byggnaderna ska ha ett samtida uttryck, pasticher ska undvikas om byggnaden inte flyttas från annan plats. Återbruk av byggnadsdelar är positivt för ett hållbart byggande och kan även bidra till byggnadens identitet.

Balkonger ska anpassas för att samspela med huskroppen. Utanpåliggande balkonger ska utföras så att byggnadens huvudvolym är tydlig. Indragna balkonger bör inordna sig i byggnadens volym. Balkonger får sticka ut 1,8m över gata med ett minsta avstånd under balkongbjälklag till trottoarens nivå med 3,5 meter. Balkonger som inte sticker ut över gata regleras inte i storlek eller höjd.

Loftgångar placeras med fördel mot innergård eller bakgård. Om loftgång placeras mot gata får inga byggnadsdelar från loftgångens konstruktion skjuta ut över gatan.

Taken har form av sadeltak där tekniska installationer i stor utsträckning ryms under taken. Om taket har en utstickande takfot bör den vara nätt och öppen. Takmaterial ska harmonisera med fasaderna.

Fasader utförs till minst 50% i trä som kan vara laserat, täckmålat eller trärent. Vita och ljusgrå

Flerfamiljshus i planområdet, inklusive vård- och omsorgsboende.

Referensbild från Kv. Jaktén i Nyköping. Fasader i kombination av stående träpanel och skivmaterial. Arkitekt: Nordmark & Nordmark arkitekter. Foto: Pia Larsson

kulörer ska undvikas för att byggnaderna på ett naturligt sätt ska smälta in i sina omgivningar med naturen som fond.

Bottenvåning kan med fördel planeras för att möjliggöra lokaler eller bokaler. Detta kan förändra en något högre våningshöjd för tekniska installationer.

Punkthus

Punkthus i 5-7 våningar som placeras i närhet till gata. De är fristående med ett avstånd mellan huskropparna som medger fri utsikt.

Om byggnaden har förgårdsmark ska förgårdsmarken vara tydligt avskild från trottoaren. Det kan ske med till exempel en kantsten, ett lägre räcke, avvikande markbeläggning eller grön struktur. Förgårdsmarken syftar till att rymma växtlighet, sittplatser, cykelparkering samt att skapa avstånd mellan bostäders fönster och vägområdet.

Om fasad mot gata är placerad mot trottoar bör byggnaden ha en upphöjd sockelvåning och en indragen entré som möjliggör passage på trottoar. Upphöjd sockelvåning kan ersättas av lokaler i markplan.

Samtliga entréer till punkthus bör vara visuellt tydliga för att underlätta orienterbarheten.

Byggnaderna ska ha ett samtida uttryck, pasticher ska undvikas. Återbruk av byggnadsdelar är positivt för ett hållbart byggande och kan även bidra till byggnadens identitet.

Balkonger ska anpassas för att samspela med huskroppen. Utanpåliggande balkonger ska utföras så att byggnadens huvudvolym är tydlig. Indragna balkonger bör inordna sig i byggnadens volym. Balkonger får sticka ut 1,8m över gata med ett minsta avstånd under balkongbjälklag till trottoarens nivå med 3,5 meter.

Två punkthus i planområdets centrala del.

Balkonger som inte sticker ut över gata regleras inte i storlek eller höjd.

Tekniska installationer ska inrymmas i huvudsak under yttertak. Om taket har en utstickande takfot bör den vara nätt och öppen.

Vita och ljusgrå kulörer ska undvikas i fasad för att byggnaderna på ett naturligt sätt ska smälta in i sina omgivningar med naturen som fond.

Bottenvåning kan med fördel planeras för att möjliggöra lokaler eller bokaler. Detta kan föranleda en något högre våningshöjd för att rymma tekniska installationer.

Referensbild på punkthus i Västerås. 3D-renderad bild från ETC BYGG. Bild: Kaminsky Arkitektur / ETC

Radhus och stadsradhus

Radhus i 1-2 våningar placeras med ett minsta avstånd på 6 meter från tomtgräns. Förgårdsmarken rymmer grönyta, gångstråk, mindre komplementbyggnad samt uppställningsplats för en personbil och cyklar.

Stadsradhus i 1-3 våningar placeras med ett minsta avstånd på 3 meter från tomtgräns. Förgårdsmarken rymmer grönyta, gångstråk, mindre komplementbyggnad samt uppställningsplats för cyklar.

Förgårdsmarken ska i båda radhustypologierna vara tydligt avskild från gaturummet med till exempel staket eller grön struktur. Gröna gårdar stärker områdets naturnära identitet.

Byggnaderna ska ha ett samtida uttryck, pasticher ska undvikas. Återbruk av byggnadsdelar är positivt för ett hållbart byggande och kan även bli en del av byggnadens identitet. Tekniska installationer ska inrymmas i huvudsak inom byggnadsvolymen. Om taket har en utstickande takfot bör den vara nätt och öppen. Takmaterial ska harmonisera med fasaderna.

Fasader utförs i trä som kan vara laserat, täckmålat eller trärent. Varje radhuslänga ska upplevas som en sammanhållen helhet även om fasader och dess kulör varierar något mellan bostadsenheterna inom längan. Längorna ska också harmonisera med omgivande bebyggelse.

Vita och ljusgrå kulörer ska undvikas för att byggnaderna på ett naturligt sätt ska smälta in i sina omgivningar med naturen som fond.

Radhus mot kvarters- och lokalgata samt stadsradhus mot huvudgata.

Referensbild småhus, Ekeblad bostad.

Referensbild från bostadsområdet fru Dagmar, Uppsala. Arkitekt: Okidoki

Referensbild småhus, Ekeblad bostad.

Villor och parhus

Villor är planerade i planområdets nordvästra del. Söder om huvudgatan planeras också två områden med parhus eller stadsvillor. Parhus rymmer två bostäder och stadsvillor något fler bostäder. Stadsvillorna kan även rymma generationsboende, byggemenskap, uthyrningsdelar eller mindre näringsverksamheter.

Förgårdsmark ska vara tydligt avskild från gatuummet med till exempel grön struktur eller staket. Byggnaderna ska ha ett samtida uttryck, pasticher ska undvikas om byggnaden inte flyttas från annan plats. Återbruk av byggnadsdelar är positivt för ett hållbart byggande och kan även bli en del av byggnadens identitet. Tekniska installationer ska inrymmas i huvudsak inom byggnadsvolymen. Om taket har en utstickande takfot bör den vara nätt och öppen. Takmaterial ska harmonisera med fasaderna.

Huvudbyggnaden placeras minst två meter från . Komplementbyggnader kan vara sammanbyggda i tomtgräns för att ge utrymme till gårdstun. Gröna gårdar stärker områdets naturlära identitet.

Fasader utförs i trä som kan vara laserat, täckmålat eller trärent. Varje huskropp ska upplevas som en sammanhållen helhet och harmoniera med omgivande bebyggelse. Vita och ljusgrå kulörer ska undvikas för att byggnaderna på ett naturligt sätt ska smälta in i sina omgivningar med naturen som fond.

Villatomter i planområdets norra del. Stadsvillor i väster.

Referensbild från Tullinge trädgårdsstad, Botkyrka. Arkitekt Brunnberg och Forshed.

Referensbild småhus, Ekeblad bostad.

Mobilitetshus/P-hus

Ett mobilitetshus om tre våningar kan uppföras vid infarten till Hertsöheden.

Mobilitetshus ska gestaltas med omsorg för att bidra till ett attraktivt område och en trygg gatumiljö. Under stycket Gestaltungsprinciper byggnader på sid. 12 i detta dokument finns generell vägledning för gestaltningen.

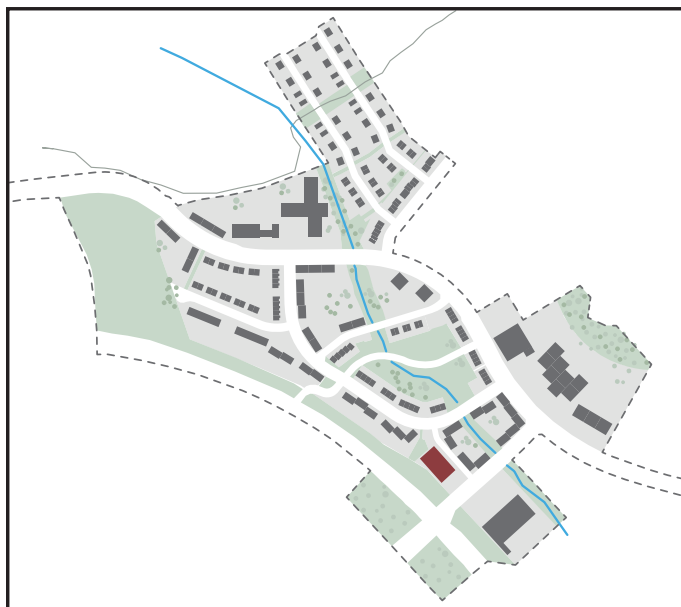
Principer om samtida gestaltning och att byggnaden ska främja folkliv och bidra till platsens identitet är extra viktiga i detta läge.

Byggnadsverken och de anlagda platserna på Hertsöheden ska ha en samtida gestaltning. Arkitekturen ska främja folkliv och bidra till platsens och Luleås identitet.

Eftersom detta kan vara en offentlig byggnad kan den ta mer visuellt utrymme i stadsbilden än till exempel bostäder. Det är också en fördel att byggnaden signalerar sin funktion och viktigt att entréer och utfarter är visuellt tydliga för att underlätta orienterbarheten. Fasader utförs i trä.

Mobilitetshuset har förutsättningar att fungera som en mötesplats. Exempel på samlande funktioner kan vara bil- och cykelpool, cykelservice, leveransskåp och postboxar, återbruksrum, samlingslokaler för grannskapet mm.

Eftersom byggnaden har en central placering och funktion är konstnärlig medverkan önskvärd. Den kan vara både interiör och exteriör.

Läge för mobilitetshus vid Hertsöhedens infartsgata.

Referensbild mobilitetshus i trä, Skellefteå.

Referensbild mobilitetshus med träfasad, Piteå.

Dagligvarubutik

Platsen ligger i direkt anslutning till Hertsöhedens infart. Detta ger goda förutsättningar, där tillgänglighet och synlighet utgör centrala kvaliteter.

Buller från trafiken och hårdgjorda ytor ställer krav på en medveten gestaltning som kan tillföra både stadsliv och gröna kvaliteter.

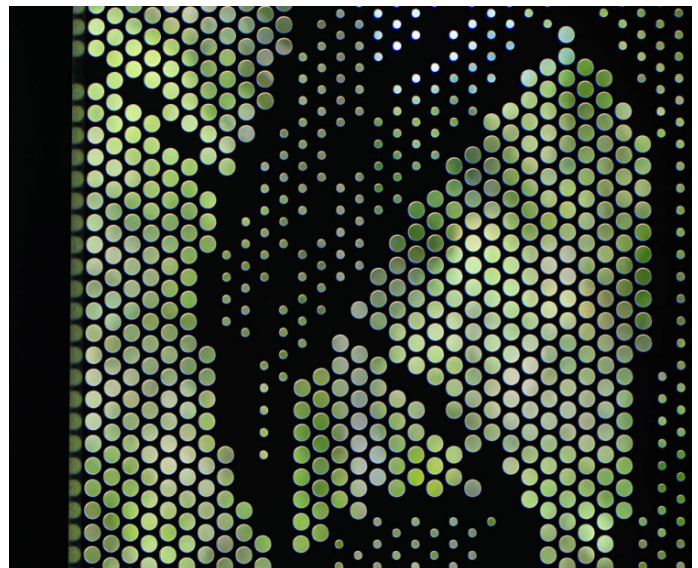
Byggnaden har ett modernt och tydligt arkitektoniskt uttryck som både knyter an till platsen och ger en identitetsskapande karaktär till området. Den långsträckta volymen bryts upp med markerade entrépartier och generösa glasytor mot gatan, vilket skapar öppenhet och inbjudande kontakt mellan butikens inre och det offentliga rummet.

Stommen uppförs i trä och kompletteras med en fasad av förnyelsebara material i varma, naturliga toner som harmonierar med omgivningen. Takytorna utrustas med solceller, och dagvatten tas omhand genom gröna stråk och öppna diken som integreras i landskapsutformningen.

Gestaltningen tar tillvara platsens potential som mötesplats. "Entrétorget" ges en generös vistelseyta med sittplatser, trädplantering och cykelparkeringar. Parkeringen utformas med tydliga gröna inslag. På kvällstid förstärks tillgängligheten och tryggheten genom väl avvägd belysning som både framhäver byggnadens arkitektoniska kvaliteter och skapar en välkomnande atmosfär.

Dagligvarubutikens placering vid Hertsöhedens infartsgata.

Referensbild perforerad metallfasad.

Illustration dagligvarubutik vid Hertsöhedens infartsgata. Bild: Axfood

